

Det är de som kan det här, som ser en, som försvinner

En studie om arbete för att främja hälsa,
skolframgång och fullföljda studier

"Det är de som kan det här, som ser en, som försvinner"

En studie om arbete för att främja hälsa, skolframgång och fullföljda studier.

Rapportförfattare: Joakim Tranquist, Tranquist Utvärdering AB

Den här studien har genomförts i projektet Vägar framåt, som är ett samverkansprojekt mellan Region Västmanland och kommunerna Arboga, Hallstahammar, Kungsör och Sala. Projektet finansieras av Europeiska socialfonden.

Vägar framåt-för ökad utbildningsnivå och hälsa bland unga i Västmanland

Förord

I din hand har du en sammanfattning av rapporten ”Det är de som kan det här, som ser en, som försvinner”.

En studie om arbete för att främja hälsa, skolframgång och fullföljda studier.

Rapporten har tagits fram av Joakim Tranquist, Tranquist Utvärdering på uppdrag av Region Västmanland verksamheten för folkhälsa inom ramen för Europeiska socialfondsprojektet Vägar framåt.

Syftet med rapporten är att bidra till kunskap om hälsofrämjande skolutveckling som kan minska graden av skolmisslyckande hos unga i Region Västmanland. Ambitionen är att utredningen ska kunna användas för kommande utformning av längre, sammanhållna stödinsatser för unga som ges i samverkan mellan olika ansvariga verksamheter.

Kortversionen riktar sig i första hand till personer som arbetar med att utveckla regionala och kommunala insatser för att förebygga att unga avbryter sina studier i förtid. Den vänder sig även till personer som arbetar generellt med gruppen unga som varken arbetar eller studerar.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Om studien

Ambitionen med Vågar framåt har varit att bygga upp individers motivation genom längre, sammanhållna stödinsatser som ges i samverkan mellan olika ansvariga verksamheter.

Målgruppen för projektet är unga i åldern 15–29 år som har upplevt nedsatt hälsa, låga meritvärden, låg studieförmåga och/eller låg studiemotivation.

Ur ett övergripande perspektiv vill Region Västmanland genom projektet ta ett bredare grepp om frågan kring ungas skolframgång och hälsa.

Studien har utgått från en fråga om vilka faktorer som kan främja skolframgång, fullföljda studier och stärkta övergångar till arbete.

Vilka faktorer främjar skolframgång?

Målgruppen

Ungdomar

Inom studien har intervjuer genomförts med 5 kvinnor och 8 män, totalt 13 ungdomar. De har varit mellan 17–24 år, men i de flesta fall runt 21 år. Enligt ungdomarnas egna beskrivningar kan de som intervjuats delas in i tre grupper:

- Ungdomar som gått färdigt gymnasiet, men som inte slutfört sina studier med godkänt i ett eller flera ämnen. Vanligast förekommande är utmaningar kopplat till matematik.
- Ungdomar som inte slutfört sina gymnasiestudier, i första hand på grund av att de valt "fel" gymnasieprogram. Gymnasievalet har i slutändan resulterat i bristande studiemotivation och ytterst avbrutna studier.
- Ungdomar som inte slutfört sina studier på grundskolan eller gymnasiet. Orsakerna utgår från en mer omfattande problematik, oftast i termer av social utsatthet, psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning.

Personal

Även personal inom Vägar framåt har intervjuats, totalt 24 personer. De beskriver att det är mer utmanande att arbeta med gruppen av ungdomar som inte slutfört grundskolan eller gymnasiet. Orsaken till ungdomarnas situation beskrivs främst i termer av psykisk ohälsa, mobbning, långvarig utsatthet och ytterst ett omfattande utanförskap.

013

Hur är det i skolan?

Ungdomarnas berättelse

I de intervjuade ungdomarnas berättelser är det några tydliga teman som återkommer när det beskriver sin skolsituation:

- En utbredd erfarenhet av mobbning i skolan.
- Dåligt bemötande eller avsaknad av stöd från personal i skolan, tillsammans med en brist på förståelse för ungdomarnas situation från lärare och andra professioner i skolan.
- Enstaka upplevelser av ett fungerande bemötande och stöd i skolan.
- Att den person som ungdomarna fått kontakt med och fått stöd av slutat på skolan, alternativt att stödet av någon anledning upphört.

"På gymnasiet var den en specialpedagog som fångade upp att jag hade adhd. Hon var den första som lyssnade på mig. Sedan slutade hon. Det känns som att det är de som kan det här, som ser en, som försvinner. Det är synd, det känns som att det är de som ser de här unga och barnen som försvinner"

Vilka stöd saknas?

Att bli sedd

Ungdomarna fick beskriva vilket stöd de hade önskat att de hade fått i skolan. I svaren var det framför allt fyra teman som återkom:

- Ett mer utvecklat pedagogiskt stöd.
- Individuella anpassningar i skolan.
- En utvecklad vägledning.
- Trygghet och förtroendefulla relationer till lärare eller andra vuxna i skolan

Det stöd som personalen saknar är i grunden ett systematiskt arbete som utgår från funktioner i skolan, vid sidan av den undervisande personalen, som arbetar med att fånga upp, stötta och samordna arbetet kring de unga som löper ökad risk för skolmisslyckande.

"Någon som ser alla som hamnar utanför. Om inte annat ett vuxenstöd, att ha en vuxen att prata med. Det hade jag behövt när jag var yngre, någon som hade hämtat en och satt sig ner och pratat".

Förebyggande arbete

Medveten strategi och systematik

Denna studie har utgått från faktorer som främjar skolframgång, fullföljda studier samt stärkta övergångar i arbete. Uttryckt på ett annat sätt handlar detta om insatser kring elever som riskerar att göra studieavbrott i förtid, det vill säga ett förebyggande perspektiv i förhållande till gruppen unga som varken arbetar eller studerar.

- Insatser som genomförs i förhållande till unga som varken arbetar eller studerar behöver utformas utifrån de olika förutsättningar och behov som finns för olika grupper inom detta begrepp.
- Det finns inte några givna modeller eller metoder med att motverka skolfrånvaro eller ytterst avbrutna studier. Snarare handlar det om att ha en medveten strategi och en systematik i arbetet.

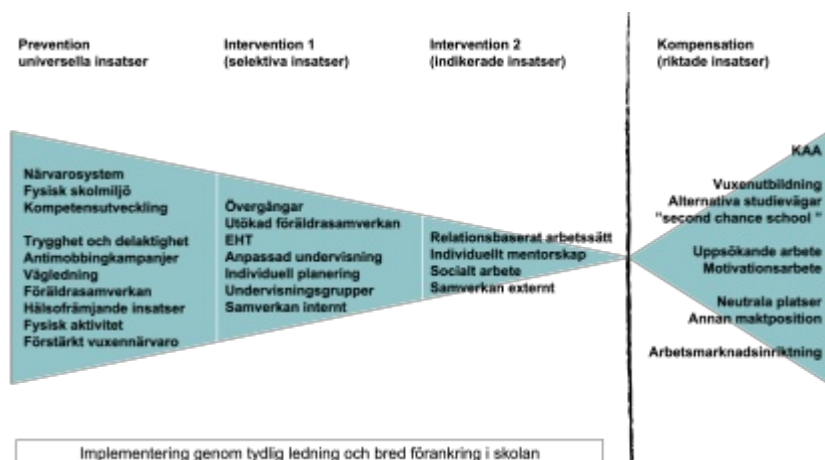
Det handlar om en medveten strategi och en systematik i arbetet.

Modell i fyra nivåer

Studien presenterar en modell för att sortera förebyggande, men även reaktiva, insatser i förhållande till unga som avbryter sina studier utan önskvärt resultat.

Modellen bygger på insatser i **fyra** nivåer:

- **Universella** förebyggande insatser för alla elever.
- **Selektiva** förebyggande insatser för elever som uppvisar riskfaktorer.
- **Riktade** insatser till de unga som löper allra störst risk att avbryta sina studier.
- **Kompenserande** insatser för elever som redan avbrutit sina studier.

Framgångsfaktorer

Riktade insatser till de elever i skolan som behöver det allra mest.

I litteraturöversikter återkommer några särskilda framgångsfaktorer kring fullföljd utbildning: individcenterade arbetssätt, uppföljning, bemötande, flexibilitet och samverkan. Samtidigt finns inga givna metoder för arbetet med att motverka skolfrånvaro eller ytterst avbrutna studier. Det handlar snarast om att på varje skola ha en medveten strategi och en systematik i arbetet.

Hälsöfrämjande skolutveckling

Modellen utgår från att hälsöfrämjande skolutveckling i förhållande till fullföljd utbildning behöver genomföras på flera olika nivåer samtidigt. Många insatser som erbjuds unga i skolan handlar om att stärka enskilda elevers resurser, snarare än om att undanröja faktiska risker i förhållande till skolsituationen. Om dessa insatser motverkar studieavbrott är oklart. Det förebyggande arbetet behöver istället kompletteras med riktade insatser till de elever i skolan som behöver det allra mest.

Vad tar vi med oss?

Systematiskt arbete

Studien visar att det som efterfrågas för att bidra till en högre grad av skolframgång - och i förlängningen förbättrade livsvillkor för utsatta ungdomar, är ett systematiskt arbete som utgår från ett förebyggande perspektiv i skolan.

I många skolor, kommuner och regioner bedrivs insatser som ska leda till att fler slutför sina studier med godkänt eller förbättrat resultat. Dilemmat är att detta förebyggande arbete i första hand sker genom generella insatser som riktas till alla elever. Det genomförs också mycket arbete för unga som avbrutit sina studier, vanligen inom ramen för kommunernas aktivitetsansvar.

Slutsatsen från denna studie är att det i betydligt högre utsträckning behöver utvecklas riktade insatser för de unga som löper allra störst risk att inte slutföra sina studier.

Det förebyggande arbetet behöver ske på olika sätt från olika funktioner i skolan, med ett uttalat och tydligt uppdrag av rektor att följa upp, samordna och koordinera arbetet med unga som löper ökad risk för skolmisslyckande. Det behöver inkludera ett samverkansuppdrag både internt inom skolan och externt med andra samhällsaktörer.

Vägar framåt

”Det är de som kan det här, som ser en, som försvinner”.

En studie om arbete för att främja hälsa, skolframgång och fullföljda studier

Joakim Tranquist, Tranquist Utvärdering

Regionhuset, 721 89 Västerås
021-17 30 00
region@regionvastmanland.se
www.regionvastmanland.se